

International
**SOCIAL SCIENCES
STUDIES JOURNAL**

SSSjournal (ISSN:2587-1587)

Economics and Administration, Tourism and Tourism Management, History, Culture, Religion, Psychology, Sociology, Fine Arts, Engineering, Architecture, Language, Literature, Educational Sciences, Pedagogy & Other Disciplines in Social Sciences

Vol:5, Issue:30
sssjournal.com

pp.635-641
ISSN:2587-1587

2019 / February / Şubat
sssjournal.info@gmail.com

Article Arrival Date (Makale Geliş Tarihi) 20/01/2019 | The Published Rel. Date (Makale Yayın Kabul Tarihi) 20/02/2019
Published Date (Makale Yayın Tarihi) 20.02.2019

BİR META ANALİZİ ÇALIŞMASI: SAĞLIK HARCAMALARI ÖRNEĞİ

A STUDY OF META-ANALYSIS: CASE OF HEALTH EXPENDITURES

Dr. Burhanettin UYSAL

İzzet Baysal Eğitim ve Araştırma Hastanesi, druyosal.phd@gmail.com, Bolu/Türkiye
ORCID: 0000-0003-2801-9726

Article Type : Research Article/ Araştırma Makalesi

Doi Number : <http://dx.doi.org/10.26449/sss.1305>

Reference : Uysal, B. (2019). "Bir Meta Analizi Çalışması: Sağlık Harcamaları Örneği", International Social Sciences Studies Journal, 5(30): 635-641.

ÖZ

Giriş: Bu çalışmada sağlık harcamaları konusu ile Türkiye’de üretilen tez çalışmalarının meta analizi yapılmıştır. **Yöntem:** Bu çalışmada 1994 yılından itibaren üretilen ve YÖK Ulusal Tez Merkezi’nde yayınlanan tezlerin tamamı ele alınmış olup bilim alanlarına göre frekans analizi yapılmıştır. **Bulgular:** YÖK Uusal Tez Merkezi’nden erişilen verilere göre sağlık harcamaları konusunda toplam 77 yüksek lisans, doktora ve tıpta uzmanlık tezi yapıldığı görülmüştür. Bunlardan 5 tanesi tıpta uzmanlık tezi, 14 tanesi doktora tezi ve 58 tanesi ise yüksek lisans tezidir. Tezlerin 2’si İngilizce olarak hazırlanmış olup bunların tamamı yüksek lisans tezidir. Toplam 40 üniversitede sağlık harcamaları konusunda tez çalışması yapılmıştır. **Sonuç:** Sağlık harcaması konusu ekonomi biliminin ilgisini çeken konular arasındadır. Bu meta analizi çalışmasında da en fazla ekonomi, ekonometri ve maliye alanlarında tez çalışması yapılmıştır. Aynı zamanda tıpta uzmanlık düzeyinde de tez çalışması yapıldığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Sağlık Harcamaları, Tez Çalışmaları, Meta Analizi

ABSTRACT

Introduction: In this study, a meta-analysis of the dissertations which were produced in Turkey with the subject of health expenditures were made. **Materials and Methods:** In this study, all of the theses produced since 1994 and published in the Council of Higher Education (YÖK) were examined and frequency analysis was made according to the fields of science. **Results:** According to the data gained from the Council of Higher Education National Thesis Center, 77 master’s, doctorate and medical specialty thesis were conducted on health expenditures. 5 of them are thesis expertise in medicine, 14 of them are doctoral thesis, and the master’s thesis in 58 of them. 2 of the theses was prepared in English and are master’s thesis. 40 university studies were conducted on health expenditures. **Conclusion:** The subject of health expenditure is among the subjects of interest in economics. In this meta-analysis study, most of the studies on economics, econometrics, and finance were made. At the same time, it was determined that thesis work was expertise in medicine.

Keywords: Health Expenditures, Thesis Studies, Meta-Analysis

1. GİRİŞ

Yakın geçmişte tüm dünyada başlayan, gelişmiş ülkelerin öncülüğünde sağlık hizmetlerinde yaşanan gelişmelere paralel olarak gelişmekte olan ülkelerin de finansal ve ekonomik yapısının durumuna göre gelişmeler ve ilerlemeler yaşanmaktadır. Özellikle gelişmiş ülkelerin Gayri Safi Milli Hasıllarından (GSMH) sağlık harcamalarına ayırdıkları pay git gide artmaktadır. Bu payın artmasında bireylerin sağlık bilincinin yükselmesinin de etkisi bulunmaktadır (Kurtulmuş, 1998). Ülkelerin sağlık alanında yapmış oldukları harcamaların etkisini ve düzeyini belirleyen birçok kriter bulunmaktadır. Bunların en başında geleni ise o ülkenin sağlık düzeyidir. Diğer taraftan hem ülkenin milli geliri hem de kişilerin geliri toplumların sağlık düzeyi üzerinde doğrudan tesiri olan bir faktördür. Sağlık sorunları yüksek olan ülkelerin milli geliri ile doğrudan ilişki vardır. Milli geliri yüksek olan ülkelerin sağlık seviyesinin de yüksek olduğu genel bir gerçektir. Diğer taraftan ülkeler arasında sağlık harcamaları hususunda yapılan karşılaştırmaların sağlıklı olabilmesi için gelir durumu ile birlikte bölgenin konumu ve önemi ve komşu

ülkelerin refah seviyesini de bilmek gerekmektedir (Çelik, 2011a; Çelik, 2011b). Gelişmiş ülkelerde (ABD, İngiltere, Fransa, Almanya, İsviçre, Japonya, Hollanda, Kanada gibi) sağlık hizmetleri içerisinde kalite ve sürekli iyileştirme için GSYİH'den sağlık hizmetlerinin üretimine ayrılan pay sürekli artmaktadır. Sağlık hizmetleri için verilen değer, gelişmiş ülkelerin ekonomik büyüme ve kalkınma ile birlikte kişi başına düşen sağlık harcamaları açısından diğer ülkelere göre üst sıralarda bulunmasına katkıda bulunmaktadır. Bu bağlamda milli gelir ile sağlık harcamalarına ayrılan oran doğru orantılıdır (Giray ve Taşdelen, 2018).

Sağlık harcamalarının işlevselliğine bakıldığında üretim ve ekonomik kalkınmanın temel faktörlerinden olup hem bireysel hem de toplumsal bir yatırım aracı olarak görülmektedir. Emek-yoğun olan sağlık sektöründe hizmet üretim süreçlerinde üretimin yeniden üretilebilir hale getirilmesinde işlevselliği açısından göz önüne alınmaktadır. Hem bireyler hem de toplumların birbirleri ile entegrasyonunda sağlık harcamalarının uyumsal rolü bulunmaktadır. Yani birey ile toplum arasında bir bağ kurmaktadır. Toplumdaki gelir dağılımı ile sosyal adalet üzerinde iyi işleyen bir sağlık sisteminin pozitif ve birleştirici bir görevi bulunmaktadır (Ünal, 2012).

Sağlık harcamalarının büyük bir bölümünü kullanan hastaneler, Türk Sağlık Sistemi içerisinde önemli bir rol üstlenmektedir. Hastane maliyetleri açısından OECD ülkeleri arasındaki en yüksek gider değerine sahip ülke Türkiye'dir (Yorulmaz ve Evirgen, 2017). Diğer taraftan ülkemizde GSYİH'den ayrılan pay içerisinde en çok harcama yapılan sektör eğitim sektörü ikinci olarak ise sağlık sektörü gelmektedir. Sağlık alanına tahsis edilen kaynakların israf edilmeden, verimli bir şekilde ve maliyet-etkililik analizleri yapılarak harcanması; kaynakların israf edilmesinin önüne geçilmelidir (Yorulmaz ve Mohamed, 2019). Ülkelerin gelişmişlik düzeyi ne kadar yüksek ya da düşük olursa olsun zaten kıt olan kaynaklarla sağlık hizmetlerinin finanse edilmektedir (Tıraş, 2014). Dolayısıyla sağlık harcamaları için GSYİH'den sağlık harcamalarına ayrılacak oranlar da ekonomik gelişme ve kalkınma ile doğru orantılı olarak tahmin edilmekte ve buna göre yatırım yapılmaktadır.

Sağlık harcamalarının finansmanında üç temel kaynak vardır: bunlar, kamu gelirleri veya vergiler, sağlık primi gelirleri ve doğrudan cepten ödemelerdir (Tokat, 2000).

Türkiye'de Sağlık Harcamaları İstatistiklerine göre, 2017 yılında gerçekleşen sağlık harcaması miktarı 140 milyar 647 milyon TL'dir. Sağlık harcamaları, bir önceki yıla göre 2017 yılında %17,4 oranında artarak, 140 milyar 647 milyon TL'ye ulaşmıştır. Cari sağlık harcamasının toplam sağlık harcaması içindeki payı, 2016 yılında %94 iken, 2017 yılında %93,1 olmuştur (TÜİK, 2018).

Türkiye'nin toplam sağlık harcamasının gayri safi yurtiçi hasılaya oranı aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 1. Toplam Sağlık Harcaması ve Gayri Safi Yurtiçi Hasılaya Oranı, Türkiye

Yıl	Toplam Sağlık Harcaması (Milyon TL)	Toplam Sağlık Harcamasının Gayri Safi Yurtiçi Hasılaya Oranı (%)
1999	4 985	4.7
2000	8 248	4.8
2001	12 396	5.1
2002	18 774	5.2
2003	24 279	5.2
2004	30 021	5.2
2005	35 359	5.2
2006	44 069	5.6
2007	50 904	5.8
2008	57 740	5.8
2009	57 911	5.8
2010	61 678	5.3
2011	68 607	4.9
2012	74 189	4.7
2013	84 390	4.7
2014	94 750	4.6
2015	104 568	4.5
2016	119 756	4.6
2017	140 647	4.5

Kaynak: TÜİK, Sağlık Harcamaları İstatistikleri, 1999-2017 Yılları İstatistiği

Toplam sağlık harcamasına bakıldığında sürekli bir artış içerisinde olduğu ancak GSYİH içerisinde sağlık harcamalarının oransal olarak düşüş trendinde olduğu görülmektedir. 2007-2009 yıllarındaki oran en yüksek seviyededir. 2017 oranı ise en düşük seviyededir.

Bu çalışmada sağlık harcamaları konusunda yapılan yüksek lisans, doktora ve tıpta uzmanlık tezlerinin meta analizi yapılacak olup ağırlıklı konu başlıklarına göre genel bir değerlendirme yapılacaktır.

2. GEREÇ ve YÖNTEM

Betimsel tarama modeli kullanılarak yapılan bu çalışma, YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanında “sağlık harcaması” konusunda yapılan tezler ile ilgili istatistiksel veriler üzerinden elde edilen bilgilere göre analiz yapılmıştır. Bu araştırmaya YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanındaki “sağlık harcaması” kelimeleri taratılarak elde edilen tüm tezler dahil edilmiştir. YÖK Ulusal Tez Merkezi’nde “sağlık harcaması” kelimeleri kullanılarak yapılan taramada en eski çalışmanın 1994 yılına ait olduğu görülmüştür. Geçmiş yıllara ait tezlere YÖK Ulusal Tez Merkezi tarama sayfasından erişim imkânı olmadığından yalnızca erişim imkânı olan tezler üzerinden veri analizi yapılmıştır.

3. BULGULAR

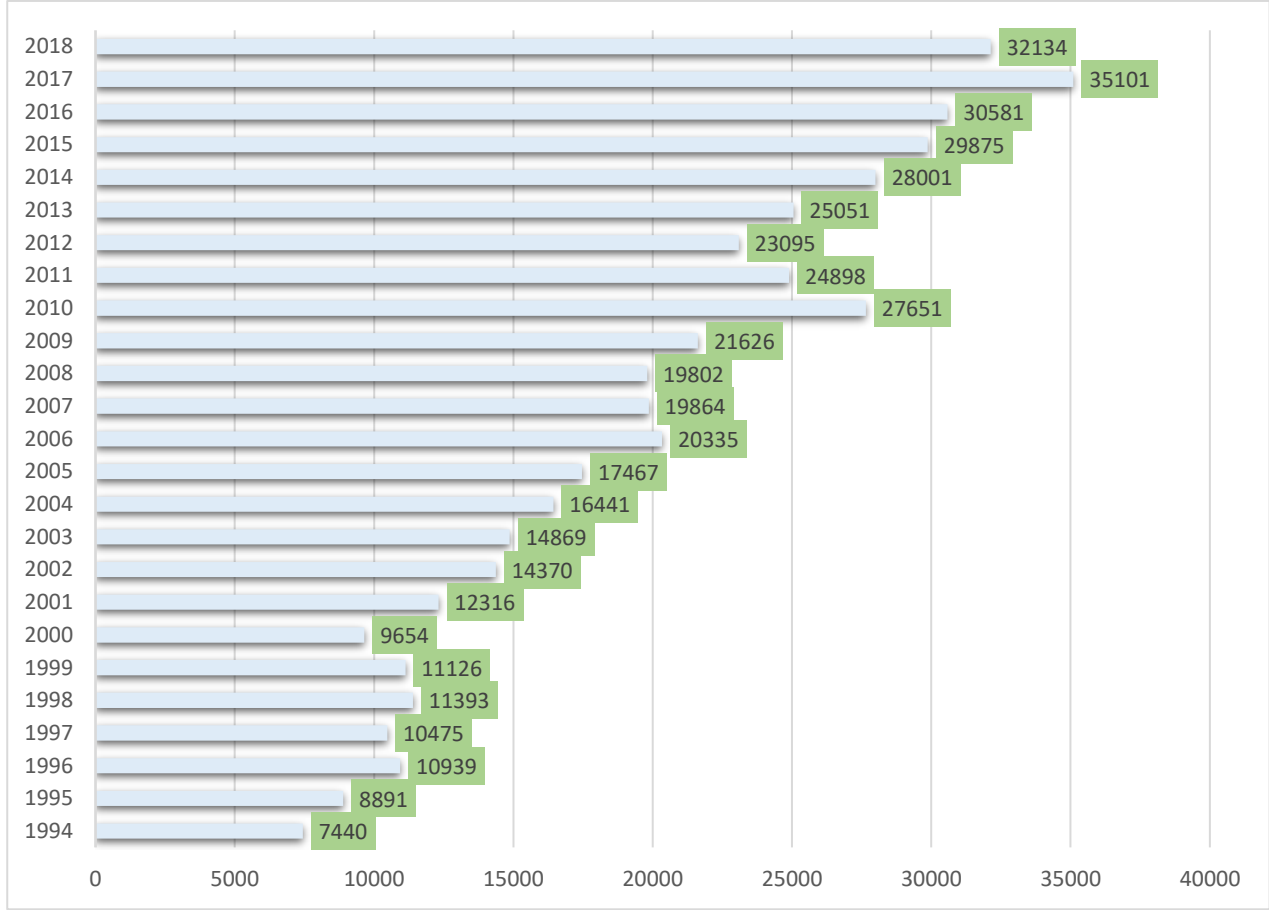
Sağlık harcamaları konusunda toplamda 40 üniversitede tez çalışması yapılmıştır. 2019 yılı Ocak ayı itibarı ile YÖK Ulusal Tez Merkezi tez tarama ekranından ‘sağlık harcaması’ kelimeleri ile yapılan tarama sonucunda 77 adet tez üretildiği görülmüştür. Bunların 58 tanesi yüksek lisans, 14 tanesi doktora ve 5 tanesi ise tıpta uzmanlık tezidir. Tezlerin 2’si İngilizce olarak hazırlanmış olup bu tezlerin tamamı yüksek lisans tezidir.

YÖK Ulusal Tez Merkezinde 1994 yılından 2018 yılına kadar üretilen tez istatistikleri aşağıda Tablo 2’de gösterilmektedir.

Tablo 2. 2005-2018 Yılları Arası Toplam Tez Frekansları

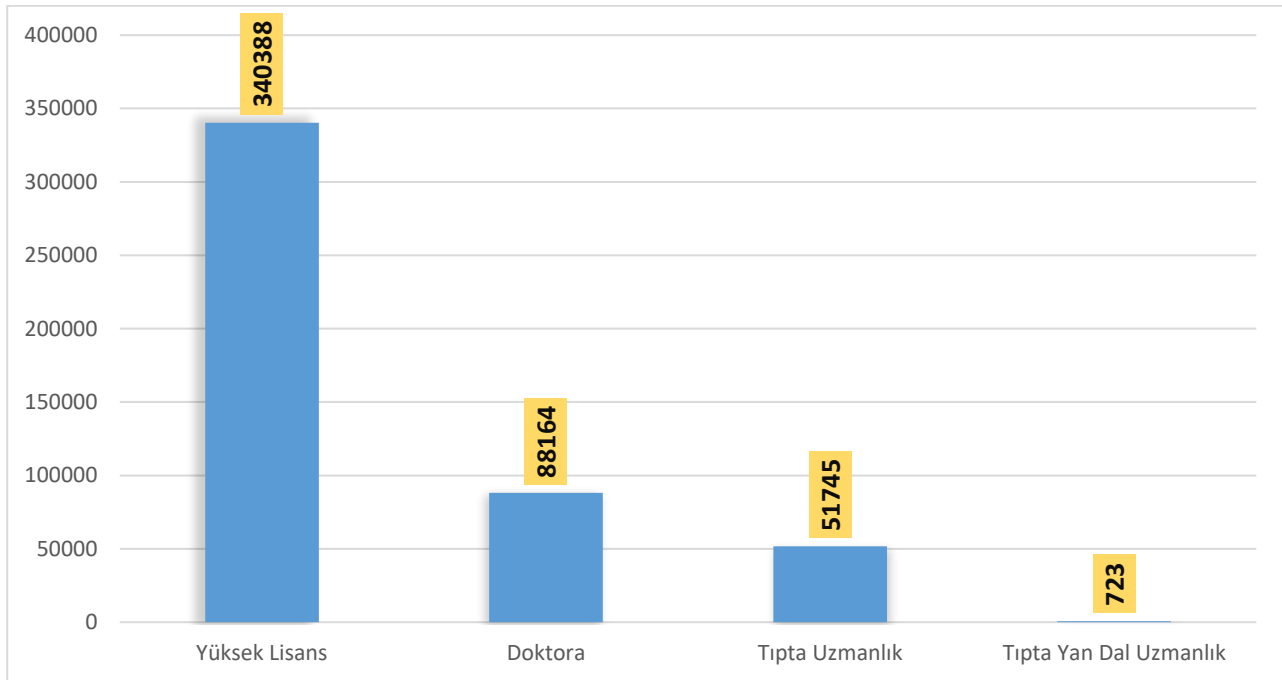
Yıl	Yüksek Lisans	Doktora	Tıpta Uzmanlık	Toplam
1994	4994	1416	995	7440
1995	5973	1681	1194	8891
1996	7635	1736	1493	10939
1997	7204	1864	1389	10475
1998	7715	2156	1457	11393
1999	7455	2290	1344	11126
2000	6487	1936	1197	9654
2001	8950	1927	1372	12316
2002	10231	2554	1507	14370
2003	10430	2740	1607	14869
2004	11759	2657	1977	16441
2005	12731	2683	1992	17467
2006	16002	2666	1599	20335
2007	14681	3574	1549	19864
2008	13915	3670	2138	19802
2009	14787	4161	2581	21626
2010	19761	4660	3087	27651
2011	16798	4794	3180	24898
2012	15458	4819	2657	23095
2013	17131	5017	2667	25051
2014	19690	5401	2704	28001
2015	21331	5761	2598	29875
2016	21310	6153	2831	30581
2017	24494	6514	3648	35101
2018	23466	5334	2982	32134
Toplam	340388	88164	51745	483395

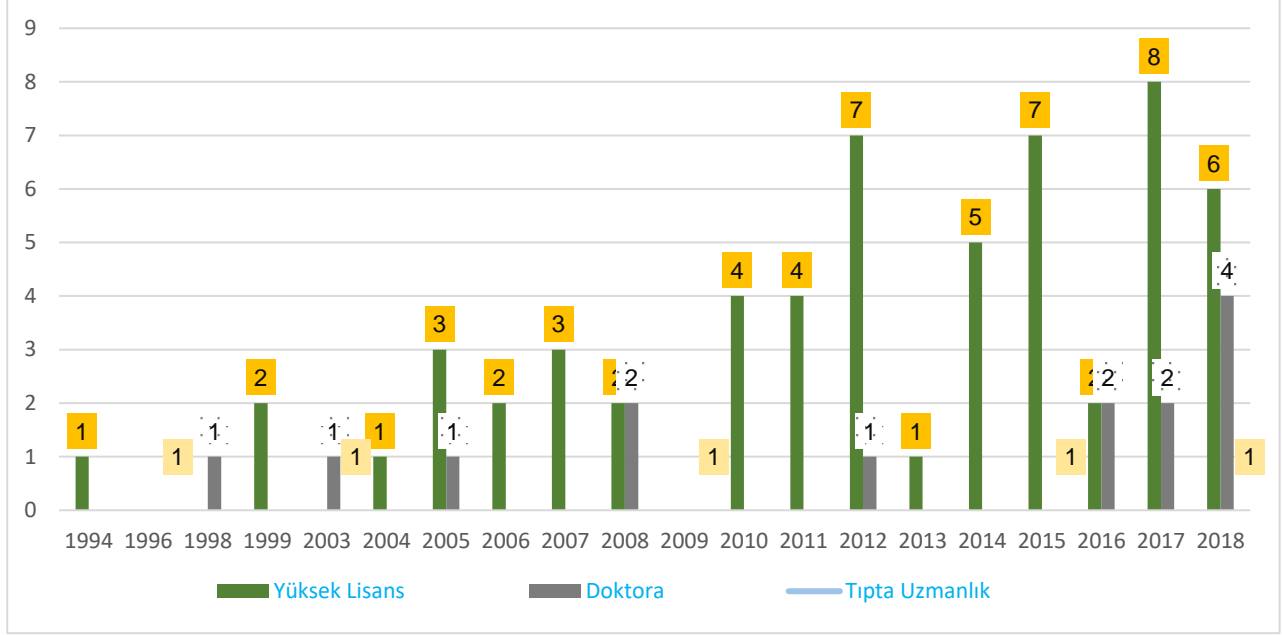
Grafik 2’deki verilere göre tezlerin %70,4’ünü yüksek lisans tezleri, %18’ini doktora tezleri, %11’ini tıpta uzmanlık tezleri, %1’ini ise tıpta yan dal uzmanlık tezleri oluşturmaktadır.

Grafik 1. 1994-2018 Yılları Üretilen Tez Sayılarının Şematik Gösterimi

Analizler için 2018 yılı içerisinde üretilen ancak Ulusal Tez Merkezine yüklenmeyen tezler dahil edilmemiştir.

Aşağıdaki Grafik 2’de tezlerin derecelerine göre rakamsal olarak dağılımı gösterilmektedir.

Grafik 2. 1994-2018 Yılları Arasında Tezlerin Oransal Dağılımı

Grafik 3. Eğitim Düzeyine Göre Sağlık Harcamaları Konusunda Yapılan Tez Frekansları**Tablo 3.** Maliye, Sağlık Kurumları Yönetimi ve İşletme Alanlarında Tez Frekansları

Konu	Yüksek Lisans	Doktora
İşletme	2	0
Maliye	6	1
Maliye, Sağlık Kurumları ve İşletme	2	0
Sağlık Kurumları Yönetimi	5	2
Sağlık Kurumları Yönetimi ve İşletme	2	1
Toplam	17	4

Tablo 3'teki verilere göre sağlık harcamaları konusunda üretilen tezler içerisinde en yüksek sayı, maliye alanındadır. Sonrasında ise sağlık kurumları yönetimi alanında yüksek lisans ve doktora tezi üretilmiştir.

Tablo 4. Halk Sağlığı, Sağlık Kurumları Yönetimi ve İşletme Alanlarında Tez Frekansları

Konu	Yüksek Lisans	Doktora	Tıpta Uzmanlık
Halk Sağlığı	1	2	4
Halk Sağlığı, Sağlık Kurumları Yönetimi ve İşletme	1	0	0
Toplam	2	2	4

Tablo 4'teki verilere göre halk sağlığı alanında 4 tıpta uzmanlık, 2 doktora ve 1 yüksek lisans tezi üretilmiştir. Halk Sağlığı, sağlık kurumları yönetimi ve işletme alanında ise yalnızca 1 yüksek lisans tezi üretilmiştir.

Tablo 5. Ekonomi ve Ekonometri Alanlarında Tez Frekansları

Konu	Yüksek Lisans	Doktora
Ekonomi	19	6
Ekonomi - İşletme	2	0
Ekonomi - Maliye	0	1
Ekonomi - Maliye - İşletme	1	0
Ekonomi - Maliye - Sağlık Kurumları Yönetimi	1	0
Ekonomi - Sağlık Kurumları Yönetimi	3	0
Ekonomi - Sağlık Kurumları Yönetimi - İşletme	1	0
Hastaneler - Sağlık Kurumları Yönetimi	1	0
Hastaneler - Sağlık Kurumları Yönetimi - İşletme	1	0
Ekonometri	2	1
Ekonometri - Ekonomi	3	0
Ekonometri - Ekonomi - Sağlık Kurumları Yönetimi	1	0
Ekonometri - Sağlık Kurumları Yönetimi	1	0
Toplam	36	8

Tablo 5'teki verilere göre bakıldığında sağlık harcamaları konusunda en fazla çalışılan alan ekonomi alanıdır. Ekonomi alanında 19 yüksek lisans ve 6 doktora tezi üretilmiştir.

Tablo 6. Diğer Bilimler Alanlarında Tez Frekansları

Konu	Yüksek Lisans	Tıpta Uzmanlık
Aile Hekimliği		1
Biyostatistik	1	
Biyomühendislik	1	
Sağlık Eğitimi	1	
Toplam	3	1

Tablo 6'daki verilere göre diğer bilim dalları içerisinde aile hekimliği alanında 1 tıpta uzmanlık, biyoistatistik, biyomühendislik ve sağlık eğitimi alanlarında 1'er yüksek lisans tezi üretilmiştir.

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

YÖK Ulusal Tez Merkezi'ne yüklenen tezler üzerinde yapılan incelemede sağlık harcamaları üzerine yapılan tezlerde özellikle 2005 yılından sonra gözle görülür derecede bir artış mevcuttur. Bu konuda üretilen doktora ve tıpta uzmanlık tezlerinin tamamı Türkçe olarak hazırlanmıştır. Sağlık harcamalarının sağlık sistemi içerisindeki yeri konusunda yapılan çalışmalarda gözle görülür bir artış vardır. Bu konuda en fazla tezi Hacettepe Üniversitesi (7 tez) ve Gazi Üniversitesi (7 tez) üretmiştir.

Tıpta uzmanlık tez konu başlıklarına bakıldığında; özellikle tıbbi konularla ilişkisi bulunan, akut koroner sendromlu hastalar, kronik hastalığı olanlar ile akciğer hastalığı olan bireylerin yaptıkları sağlık harcamaları ile birlikte Sağlıkta Dönüşüm Programı çerçevesinde yapılan sağlık harcamalarının mevzuattaki yeri ile bireylerin yaptıkları sağlık harcamalarını etkileyen nedenlerin ne olduğu araştırılmıştır.

Doktora tez konularına bakıldığında; Dünyada ve Türkiye'de sağlık sistemlerinin ve kamu sağlık harcamalarının karşılaştırmalı analizi, Kamu eğitim ve sağlık harcamalarının etkililik analizi, devlet hastanelerinde yapılan sağlık harcamalarının kamu yönetimindeki performans değerlendirmesi, OECD ülkeleri ve Türkiye arasında sağlık ekonomisi çerçevesinde sağlık hizmetleri ve sağlık harcamalarının karşılaştırılması, sağlık harcamaları üzerine ekonometrik yaklaşımlar, sağlık harcamaları ile ekonomik büyüme arasındaki ilişkinin nedensel analizi, sağlık hizmetlerinin finansmanında eşitsizlik ve hakkaniyet ile afet durumlarında yapılan sağlık harcamaları arasındaki ilişki, tedavi edici hizmetlerde SSK (şimdiki SGK diyebiliriz) ve özel sağlık sigortalarının sağlık harcamaları yönünden karşılaştırılması ve özel sağlık sigortasında sağlık hizmetinin oransal değeri, Türkiye'de sağlık harcamalarının belirleyen etkenlerin ne olduğu, Türkiye'de sağlık okuryazarlığının sağlık harcamaları üzerindeki etkisi, Türkiye'de Sosyal Güvenlik Kurumu'nun sağlık harcamalarının farklı işsizlik senaryolarına dayalı olarak yapılan simülasyon çalışması, Türkiye'deki kişiye yönelik koruyucu sağlık hizmetlerinde hane halkının cebinden yaptığı sağlık harcamaları ve ulusal hane halkı cepten sağlık harcamalarının finansmanda dikey hakkaniyet açısından değerlendirilmesi konularında çalışıldığı görülmektedir. Genel olarak doktora tezlerinde ülke düzeyinde kamu yönetiminde sağlık harcamalarının yeri ve konumuna bakılmıştır. 2000 yılı öncesinde sadece 1 doktora tezi üretilmiştir.

Yüksek lisans tez konularına bakıldığında; Türkiye'de sağlık harcamaları ve finansmanı ve OECD ülkeleriyle karşılaştırılması, sağlıkta dönüşüm programı çerçevesinde (öncesinde ve sonrasında) Türkiye'de sağlık harcamaları ve finansmanının karşılaştırılması, 1980 sonrası değişen sosyal devlet anlayışı içerisinde sağlık harcamaları ve politikaları, sağlık harcamalarının bütçedeki gelişimi ve değerlendirilmesi ile sağlık harcamalarının gelişimi hususunda Türkiye ile OECD ülkelerinin karşılaştırılması, Türkiye'de kişisel olarak yapılan yatırımlarda eğitim ve sağlık harcamalarının kalkınmaya olan etkileri, psikiyatri Polikliniği'ne başvuran hastalarda cepten sağlık harcamaları, eğitim ve sağlık harcamalarının gelir dağılımı ve ikame üzerine etkisi, ekonomik büyüme, kalkınma ve sağlık harcamaları arasındaki ilişki, Türkiye'de emeklilikteki sağlık harcamasının nasıl değiştiği, bölgesel katastrofik sağlık harcamalarının belirlenmesi, ilaç harcamalarının toplam sağlık harcamaları içerisindeki yeri, kanser hastalarının sağlık harcamalarının tahmin yöntemi ile değerlendirilmesi, İş kazalarında sağlık harcamalarının boyutu, küresel finansal krizin sağlık harcamaları üzerine etkisi, küreselleşme sürecinde gelişmekte olan ekonomilerde sağlık harcamaları finansmanı, küreselleşmenin Türkiye'de sağlık sektörü ve sağlık harcamaları üzerine etkisi, yaşam kalitesi içerisinde sağlık harcamalarının yeri, sağlık reformları ve kalkınma planları çerçevesinde sağlık harcamalarının ülkeler bazında karşılaştırılması, sosyal güvenlik kurumları sağlık harcamalarının sağlık hizmetleri üzerine etkisi, sigara ile sağlık harcaması arasındaki ilişki, Türkiye'de cepten yapılan ve hane halkı sağlık harcamalarını etkileyen faktörler, Türkiye'de sağlık hizmeti müracaatlarında ve sağlık harcamalarında muayene katılım payı uygulamalarının etkisi, kişi başı GSYİH ve sağlık harcamaları arasındaki ilişki, Türkiye'de son dönem sağlık harcamalarının dağılımı ve temel sağlık göstergeleri ile ilişkisi, Türkiye'de yaşlı bireylerin cepten sağlık harcamaları ve 2050 yılı için projeksiyon gibi araştırma

konuları incelenmiştir. Tez konularına göre en fazla, sağlık harcamaları ve sağlık finansmanı konularında karşılaştırmalar yapılmıştır.

Ülkelerin ekonomik gelişme ve kalkınmasında çok önemli bir gösterge olan sağlık harcamalarının milli gelir ve GSYİH içerisindeki payı göz önüne alındığında gelişmekte olan ülkelerin sağlık sistemlerinin gelişmesinde ve ilerlemesinde, sağlık ekonomisi alanının ehemmiyet kazanmasında, kamu mali yönetiminde sağlık harcamalarının payının etkin rol oynadığı; yurtiçi ve yurt dışı bölgesel karşılaştırmalar yapılarak ülkelerin sağlık sektöründeki gelişme düzeyleri açısından sorunlu alanların belirlenmesine yardımcı olmaktadır. Diğer taraftan hem ülke nüfusumuzun hem de dünya nüfusunun giderek yaşlanması ve sağlık harcamalarında emekli bireylere sunulacak sağlık hizmetlerinin maliyetinin de sorgulanmasını ortaya çıkarmaktadır. Sağlık harcamasının önemli olduğu kadar sağlık finansmanının da önemli ve iç içe olduğu görülmektedir. Ülkemizde Sağlıkta Dönüşüm Programı ve sağlık reformları içerisinde sağlık hizmet maliyetlerinin ve sağlık harcamalarının göze çarpan bir yönü vardır. Yalnızca kamu tarafından yapılan finansmanda değil aynı zamanda kişi başı ve hane halkı sağlık harcamalarında da sağlık hizmetlerinin maliyetinin sağlık ekonomisi çerçevesinde değerlendirilmesi gerektiği görülmektedir.

KAYNAKLAR

Çelik, Y. (2011a). “Türkiye Sağlık Harcamalarının Analizi ve Sağlık Harcama Düzeyinin Uygunluğunun Değerlendirilmesi”. Sosyal Güvenlik Dergisi, 1:62-81.

Çelik, Y. (2011b). “Sağlık Ekonomisi”. Siyasal Kitabevi. Ankara.

Giray, F., Taşdelen, S. (2018). Kamu ve Özel Sektör Sağlık Harcamalarının GSYH İçinde Payının Değerlendirilmesi: Türkiye ve OECD Karşılaştırması, Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 16(4):269-290.

<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>, Ocak 2019.

Kurtulmuş, S. (1998). “Sağlık Ekonomisi ve Hastane Yönetimi”, Değişim Dinamikleri Yayınları. İstanbul.

Tıraş, H. (2014). “Sağlık Ekonomisi: Teorik Bir İnceleme”. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 3(2):125-152. Retrieved from <http://iibfdergisi.ksu.edu.tr/issue/10267/125936>.

Tokat, M. (2000). “KKTC Sağlık Harcamaları ve Finansmanı”, Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 18(2):347-365.

Türkiye İstatistik Kurumu, Sağlık Harcamaları İstatistikleri, 1999-2017.

Türkiye İstatistik Kurumu. (2018). Sağlık Harcamaları İstatistikleri. Sayı: 27621.

Ünal, E. (2012). “Sağlık Ekonomisi”. (Ed. Ateş, M., Sağlık İşletmeciliği). Beta Yayınevi, 2. Baskı, İstanbul.

Yorulmaz, M., Mohamed, N.N, (2019) Malaysia Health System Review: Overviews and Opinions, International Health Administration and Education (Sanitas Magisterium), 5(1), 45-57.

Yorulmaz, M., Evirgen, H. (2017). “Türkiye Sağlık Harcamalarının GSYİH İçerisindeki Yeri ve Cepten Sağlık Harcamaları”, I. Uluslararası Hasta Güvenliği ve Sağlık Finansmanı Kongresi 22-26 Kasım 2017, Antalya.